

Stelling van Amsterdam – gesproken column Steven Slabbers

De Stelling van Amsterdam is een intrigerend netwerk van verborgen structuren. Samengesteld uit een vernuftig stelsel van forten, liniedijken, batterijen en inundatievlakten.

De stelling bestaat daarmee uit deels zichtbare elementen, maar overwegend uit onzichtbare structuren. Dat geeft de Stelling iets mysterieus. Iets ongrijpbaars. Je gaat het pas zien wanneer je het weet, wanneer je het mirakel hebt ontdekt en begrepen. Maar dan ga je ook steeds meer zien en steeds meer ontdekken. Het is als een goede wijn, waar achter de eerste smaak een gelaagdheid van smaken volgt.

De stelling voegt aan het landschap van Noord-Holland een bijzonder verhaal toe. Een bijzonder verhaal, maar ook een goeddeels verborgen verhaal, en dat in een gebied dat zwaar onder druk staat.

Dat leidt tot een dubbele vraag:

- Hoe behoud je in deze gebieden waar de druk op de grond groot is, de ruimte voor iets dat er is, maar er tegelijkertijd ook niet is?
- En hoe maak je het onzichtbare zichtbaar.

Ten aanzien van die laatste vraag is er een spanning tussen zichtbaar maken en 'in the spotlight zetten'.

Voor mij zijn de stellingelementen 'Objects trouvee' in het landschap. De verborgen geschiedenis vergt dat we enigszins prudent met die objecten omgaan. Het zijn parels die je niet te veel op moet poetsen.

Het is een wereld van nurkse forten / fiere dijken / verscholen inundatievlakten. In ons enthousiasme willen we het wel eens te mooi maken.

Bij de forten gaat het om hergebruik, om het zoeken naar een passende herbestemming. Maar hoe zorg je dat die wat nurkse forten niet al te olijk worden? Dat ze niet te 'spic en span' worden opgepoetst, authentieker worden dan dat ze ooit zijn geweest?

Neem nu dat fort in de Beemster, het ziet er uit alsof het gisteren is opgeleverd, het patina van de tijd is er zorgvuldig afgeschrobd.

En eenmaal binnen kun je dobberen onder het toezien van een oversized Boedah. Het zal aan mij liggen, maar het kost mij moeite om die boedah, die badderende boddies en het verhaal van de verdedigingslinie met elkaar te verenigen.

En hoe ga je om met die andere elementen. Voor een gebouwd object lukt het nog wel een functieverandering te entameren, maar voor een dijk, linie of vlakte is dat veel ingewikkelder.

Hoe voorkom je dat zo'n dijk of vlakte misbruikt wordt door rappe praters, die in hun plannen vuurdijken markeren met windturbines, inundatievlakten laten vollopen met een zee aan zonnepanelen of de vuurdijk aanzetten met zonnecollectoren?

We willen de Stelling van Amsterdam een hernieuwde betekenis en een versterkte zeggingskracht geven, hem sterker in het landschap tot uitdrukking laten komen. Maar hoe organiseren we dat?

Er zit voor heel NH 10 miljoen euro in het landschapsfonds. Daar zouden we uit kunnen putten. We zouden een deel van die 10 miljoen kunnen inzetten voor herstel van de dijken en de daaraan gekoppelde beplantingen, of voor het herstel van langzaam-verkeersverbindingen, zoals bij de Liniedijk in de Haarlemmermeer wat mij betreft zo wonderschoon is gedaan. We zouden een deel van dat geld kunnen inzetten voor een versterkte herkenbaarheid van de Stelling.

Een beetje geld is altijd welkom, een beetje geld helpt een beetje.

Maar we zullen het vooral moeten hebben van het slim meekoppelen met andere opgaven:

- PAS regeling, inkrimpen van de veestapel
- Bodemdaling en CO2
- Biodiversiteit
- Waterberging
- Energietransitie

Die eerste vier kunnen leiden tot een interessante vernatting en verruiging van de inundatievlakten. Ik denk dat dat substantieel kan bijdragen aan het versterken van de ensemble-kwaliteit, waarin forten, vlakten en dijken weer tot een herkenbaar samenhangend stelsel worden.

Een functie als waterbergingsgebied, waar overtollig water naar wordt afgevoerd en vervolgens wordt opgeslagen opdat het in drogere tijden weer kan worden aangewend, lijkt mij in deze opgelegd pandoer, een niet te missen kans.

Ten aanzien van die energietransitie vrees ik de onvoldoende doordachte ontwikkeling van zonne-energie het meeste. Daarin zie ik echt een bedreiging.

Versta me niet verkeerd, ook ik vind dat we in de energieopgave moeten doorpakken, dat we niet langer kunnen treuzelen. Maar dat mag niet leiden tot onvoldoende doordacht handelen.

Een veelheid aan particuliere initiatieven gekoppeld aan een grote urgentie op korte termijn een energieprestatie neer te zetten leidt al snel tot een veelheid aan kleine zonneparken die als een niesbui over het landschap verspreid liggen.

Die krijg je ook niet zomaar weg, erger nog, ik vrees dat veel van die parken kwartiermakers zullen blijken voor een intensievere vervolgfunctie.

Aanleg van een zonnepark vergt grote investeringen, die zich voor een belangrijk deel ondergronds afspelen. Ook zonneparken zullen niet voor de eeuwigheid worden ontwikkeld. Mogelijk zijn op de middellange termijn betere alternatieven beschikbaar waarna voor de dan bestaande energieparken een opvolgfunctie wordt ontwikkeld die gebruik zal willen maken van de investeringen die ten behoeve van de aanleg van het energiepark in de ondergrond zijn gedaan.

Ik ben voorstander om op provinciaal niveau na te denken over 'vides en concentratiegebieden' voor zonne-energie.

Waar wel, waar niet. En wat mij betreft niet in de Stelling van Amsterdam, onder geen enkele voorwaarde. We hebben niet zo veel middelen in handen om die inundatievlakten onderscheidend te maken. Ik denk dat het NIET DOEN een van die middelen is, laten we de inundatievlakten 'schoon' houden.

Onbekend maakt onbemind <> bekend maakt bemind.

Als gezegd, de stelling voegt aan het landschap van Noord-Holland een uniek verhaal toe.

Een verhaal dat ook internationaal aansprekend is: die rare Hollanders en hun water.....

Een verhaal dat vele malen interessanter is dan dat van Hansje Brinker en daarbij ook nog eens waar gebeurd is.

Benno Tempel, directeur van het Haags Gemeentemuseum, laat bij iedere tentoonstelling een rijk geïllustreerd kinderboek uitgeven. Wellicht dat we dat voor de Stelling ook moeten doen. En dan in de museumwinkel op Luchthaven Schiphol te koop aanbieden, want wie op Schiphol landt heeft de Stelling net voorbij zien komen.

En dan de KLM, die haar passagiers in de businessclass een delfts blauw grachtenpandje aanbiedt. Hoe mooi zou het zijn wanneer die collectie kan worden uitgebreid met een fort uit de Stelling?

Er is nog een hoop te doen, maar laten we vooral het goede doen.
